

۲۰۱۵/۱۰/۳۱

محمد نعیم اسد

استاد پوهنځی های اقتصاد کابل و هرات

بازسازی دوباره بانک های انکشافی و

تقویه منابع مالی آنها از طریق نشر صکوک (اسناد قرضه اسلامی)

قسمت سوم

مثال صکوک استصناع

اوراق صکوک استصناع در آثار ایرانی به معنی اوراق سفارش ساخت ترجمه شده است. یعنی تولید یا ساخت محصول یا امتعه در اثر سفارش یا فرمایش یک شخص دیگر. نظر به این تعریف می توان اوراق صکوک استصناع را در مقابل تولید یک جنس یا آماده سازی یک خدمت یا طرح پروژه دانست، که در اثر سفارش و فرمایش یک شخص، یک تصدی و دولت صورت می گیرد. تولید کننده امتعه یا جنس اقتصادی به نام صانع و یا پیمانکار تعریف می شود. شخص سفارش یا فرمایش دهنده به نام مبتکر یا بانی نامیده می شود. بین بانی و صانع برای تولید جنس اقتصادی یک قرار داد عقد می شود. برای تمویل این معامله از تمویل بانکی استفاده می شود و یا با انتشار اوراق صکوک زمینه تمویل ساخت محصول فراهم می شود.¹

در قرار داد استصناع سه طرف وجود دارد، که عبارت از مشتری یا بانی، بانک اسلامی یا واسط (معمولاً شرکت هدفی) و سرمایه گذار می باشد. در این قرار داد مشتری به صانع تولید یک جنس را سفارش میدهد، که البته تأدیه مبلغ معینه بعد از تکمیل محصول به عمل می آید. بانک اسلامی و واسط (شرکت هدفی) اوراق صکوک را انتشار نموده به سرمایه گذاران برای فروش عرضه میدارد. عواید فروش صکوک به صانع مولد به اساس موافقه ای که بین مشتری و صانع عقد شده است، تأدیه می شود. بعد از ختم فرایند تولید، محصول و ملکیت آن به مشتری انتقال می یابد و در ختم قرار داد، واسط و یا بانک اسلامی به سرمایه گذاران عملیه پرداخت را انجام میدهد.

با بزرگ شدن سفارش روند ساختمان معامله استصناع هم انکشاف می یابد. مثال عملی و برجسته صکوک استصناع عبارت از صکوک بانک انکشافی اسلامی (Islamic Development Bank, IDB) می باشد. در ماه جولائی سال 2003 بانک انکشاف اسلامی یک صکوک ترکیبی (Hybrid) تحت عنوان صکوک استثمرت به حجم 400 میلیون دالر امریکائی به نشر سپرد. عاید فروش این صکوک به پروژه های انکشافی ممالک اسلامی بکار انداخته شد. این صکوک مخصوصاً از نگاه اسناد ساختمانی در زمره مبتکرین انکشاف بازار امروز صکوک شناخته می شود.

در قدم اول بانک انکشافی اسلامی یک مجموعه دارائی (Portfolio) خود را به تصدی دختر به (Corporation for the Development of the Private Sector, ICD) تصدی انکشاف سکتور خصوصی به فروش می رساند. تصدی ICD به تعقیب آن در حصه خود این دارائی را به شرکت هدفی یا محدودالمسؤولیت خدمات اعتماد هم بستگی (Solidarity Trust Service Ltd) می فروشد. در عین زمان یک قرار داد خدماتی بین SPV و ICD عقد می شود، که به بانک انکشافی اسلامی سوق می یابد. ICD به حیث یک تصدی بین SPV و بانک انکشافی اسلامی به وجود می آید؛ زیرا بانک انکشافی اسلامی ضمانت حفظ ارزش دارائی انتقال داده شده را به عهده می گیرد. نظر به مقررات شرعیت اسلامی این نوع ضمانت باید صرف نظر از قرارداد فروش داده شود. هرگاه بانک

¹ ر ک به ابوذر سروش، مروری به ابزار های مالی اسلامی با تأکید اوراق اجاره (صکوک اجاره و اوراق سفارش ساخت) صکوک استصناع در ایران، بهار 1390 ویرایش دوم نشرات پژوهنده بانک مرکزی ایران ص 19

انکشافی اسلامی مستقیماً دارائی های متذکره را به SPV انتقال میداد، پس در عین زمان دادن ضمانت برای دارائی های متذکره ممکن نمی بود.

طوریکه قبلاً تذکر رفت، ساختمانهای صکوک که با تخنیک استصناع و مشارکه مربوط اند، به بازار های ثانوی (بانک ها و سایر موسسات مالی) قابل معامله نمی باشند، زیرا که مشابهت به تجارت پول دارند و به غرض جلوگیری از ربا باید چنین تجارت صرف به ارزش اسمی به عمل آید. اما این واقعیت در این معامله بدون مشکل می باشد، زیرا پروژه هائی که توسط بانک انکشافی اسلامی تمویل می شوند، در هنگام تمویل جایداد ها را بدسترس قرار داده نمی توانند، که برای پوشش اوراق صکوک در نظر گرفته شده اند. برای جلوگیری از این مشکل یک مجموعه (Portfolio) از دارائی های بانک انکشافی ترتیب می شوند، که 51% آن از دارائی های قابل تجارت مثلاً متشکل از معاملاتی اند، که به اساس اجاره انجام می یابند. تحت این فرضیه (51% دارائی های قابل تجارت) متباقی 49% سایر دارائی های که غیر قابل تجارت اند، مانند معاملاتی که به اساس استصناع و مشارکه بنا یافته اند و یا برای نشر اوراق رعایت می شوند.

3- شرایط تطبیق نشر و انجام معاملات صکوک در افغانستان

طوریکه در مباحث گذشته ملاحظه شد، تخنیک های معاملات اسلامی، خاصتاً صکوک یا اسناد قرضه اسلامی که یک منبع مالی مناسب را غرض سرمایه گذاری تشکیل میدهد و خیلی پیچیده است. از نگاه نظری کاملاً مطابق به اصول شرعی می باشد. پیچیدگی و مغلق بودن در انواع و نشروجمع آوری آن (بازخرید)، شایستگی و اهلیت اقتصادی تصدی هائی که عاید فروش صکوک در آن سرمایه گذاری می شود، منفعت و طرز سنجش آن که به سرمایه گذاران تأدیه می شود، چگونگی ترکیب اجزای مرکبه مفاد تصدی (که در آن سرمایه گذاری به عمل می آید)، قیمت تمام شد محصول مورد نظر، مقررات لازمه ارزیابی اقالام بیلانس، مفاد و ضرر تصدی مورد نظر، آموزشی فنی کارمندان بانک های اسلامی، شایستگی و اهلیت مدیریت مدیران بانک های اسلامی و غیره عواملی می باشند که **بدون رعایت آن نشر صکوک به نحو درست** به عمل آمده نمی تواند و باعث مشکلات زیادی برای تصدی های بانکی اسلامی، ناشرین صکوک، سرمایه گذاران و در معاملات آن ایجاد می شود. عوامل متذکره را فهرست کرده تحت عنوانین خاص مورد مطالعه قرار می دهیم.

قبل از توضیح موضوعات یاد شده باید یاد آور شد که تحقق یابی نشر صکوک صرف در صورت بازگشت امنیت در افغانستان و جلوگیری از فساد اداری، ممکن است. مزید بر آن رعایت عوامل آتی و یک ستراتیژی قابل تطبیق و قرین بواقعیت الزامی اند.

1-3- تدوین قانون بانکداری اسلامی

قرار معلومات حاصله قانون بانکداری اسلامی طرح شده، اما از طرف ولسی جرگه فیصله نئی نهائی درباره توشیح آن اتخاذ نگریده است. نویسنده درباره جزئیات مسوده این قانون معلومات دقیق ندارد، اما امید وارد است که در این مسوده موضوعات مهم را از قبیل توضیح انواع معاملات اسلامی، انتصاب اعضای شورای اسلامی و تعداد آن، مرجع انتصاب و صلاحیت های اعضای شورای اسلامی (در باره تجویز نوع معاملات اسلامی، نظارت تطبیق مقررات «موسسه بین المللی حسابداری و بررسی اسلامی»، نظارت وظایف و اجرات هیأت عامل بانک اسلامی مطابق احکام شرعی، مراقبت تثبیت اندازه منفعت به پس انداز کنندگان و سرمایه گذاران، و مراقبت شایستگی اهلیت هیأت اداری بانک اسلامی)، مرجع ذیصلاح تدوین مقررات و لویایح درباره نشر صکوک و سایر موضوعاتی در مقررات «موسسه بین المللی حسابداری و بررسی اسلامی» و موضوعات نظارتی بانک، در برگرفته باشد.

2-3- ارزیابی اقالام بیلانس و مفاد و ضرر تصدی های اقتصادی

ارزیابی دقیق اقالام بیلانس، حساب مفاد و ضرر تصدی های باعث می گردد، تا ارزش های واقعی دارائی ها، سرمایه و

بدیهی ها در بیلانس اخیر درج گردد. این امر باعث می شود تا علاقمندان تصدی های اقتصادی (دائینین، سهامداران و مالکین سرمایه، ارگان های مدیریت تصدیها، دفتر مالی، سرمایه گذاران و سایر علاقمندان) معلومات نسبتاً آفاقی و درست در باره ساختمان دارائی و بدیهی ها، سیالیت، وضعیت اقتصادی و مفاد موجوده و آینده تصدیهای اقتصادی به دست آرند. از آنرو ضروری است تا مقررات لازمه درباره ارزیابی و درج اقالام بیلانس، مفاد و ضرر در اصولنامه های تجارت و مالیات بر عایدات افغانستان تدوین گردند.

اصولنامه افغانستان در سال 35/1334 انفاذ شد و مقررات موجوده در قسمت ترتیب احسابات اختتامیه (بیلانس، مفاد و گزارش) ناکافی بوده (طوری که در یک مقاله جداگانه تحت «عنوان تغییر و تبدیل مقررات اصولنامه

تجارت و تعلیماتنامه مالیات بر عایدات افغانستان به ارتباط حسابداری و بیلبانس ساختن» در پورتال وزین افغان جرمن آن لایت به نشر رسیده است) و مطابق به تغییر وقت و زمان در آن تغییرات لازمه بعمل نیامده است. از آنرو کمبود و فقدان قواعد لازمه برای ترتیب، درج اقلام و ارزیابی بیلبانس، مفاد و ضرر و چگونگی گزارش اقتصادی موسسات اقتصادی باعث می شود تا نتایج تصدی ها طبق دلخواه ترتیب شود و نمایان گر واقعی وضع اقتصادی تصدی نباشند. از آنرو همیشه بین تصدیهای اقتصاد که مکلف به ترتیب حسابات اختتامیه اند و دفاتر مالیه (معمولاً مستوفیت ها) کشیدگی و نارضائیت ها در قسمت نتیجه واقعی تصدیهای اقتصادی وجود دارد.

سوالیکه ایجاد می شود اینست که چرا در مبحث «صکوک به حیث منابع سرمایه گذاری موسسات اقتصادی» از خلای قانون و اصول حسابداری منظم در افغانستان صحبت می شود؟

در جواب می توان گفت که موضوع خلای قانونی و اصول حسابداری منظم به ارتباط نشر و پخش صکوک به حیث منبع عمده مالی سرمایه گذاری، به ارتباط گزارش وضع اقتصادی و مالی تصدی های اقتصادی قرضه گیرنده و به ارتباط بانک های قرضه دهنده دارای اهمیت بارز می باشد. زیرا تثبیت شایستگی و اهلیت قرضه تصدی های اقتصادی قرضه گیرنده در حال و آینده به ارزیابی اقلام سرمایه و دارائی ها بیلبانس و نتیجه و جریان نقدینگی بستگی نزدیک دارد. جای شک نیست که موسسات قرضه مکلف اند تا در فکر بازپرداخت و جریان مبالغ قرضه و منفعت و اقدامات لازمه ئی باشند که خطرات ممکنه در آن موجود اند. این اقدامات به دودسته تقسیم می شوند: اقدامات وقایوی که عبارت از تثبیت شایستگی و اهلیت قرضه تصدی گیرنده می باشد و جبران قرضه داده شده از طریق استفاده از تأمینات و تضمینات اخذ شده بعد از وقوع خساره. در اقتصاد قرضه عصری بیشتر به اقدامات وقایوی اهمیت زیادتر داده می شود، زیرا اهداف و سیاست بانکی موسسات قرضه به رشد و توسعه اقتصادی از طریق توسعه اعطای قرضه و ادامه فعالیت های اقتصادی قرضه گیرنده گرایش دارند و به استفاده از ابزار تأمیناتی و تضمیناتی کمتر علاقه می گیرند.

شفافیت اقلام حسابات اختتامیه سرمایه گزاران چه به صورت مستقیم از طریق اشتراک در تصدی و چه از طریق کسب اسناد قرضه اسلامی یا صکوک هم از نگاه کسب منفعت به صورت متداوم و مستمر، دارای اهمیت می باشد.

به صورت خلاصه می توان گفت که موجودیت قواعد و اصول حسابداری منظم، ارزیابی و درج درست اقلام حسابات اختتامیه تا اندازه زیا علایق سرمایه گزاران، موسسات قرضه دهنده، دفاتر مالیه و حتی مشتریان و عرضه کننده گان فر آورده های تولیدی را بر آورده می سازد.

برای جبران کاستی هائی قواعد و اصول حسابداری منظم و ارزیابی اقلام حسابات اختتامیه در افغانستان می توان از دو امکان استفاده کرد. اول - اصلاحات لازمه در اصولنامه های تجارت و مالیات بر عایدات² مطابق به شرایط زمان موجوده و آینده با در نظر داشت تدوین قواعد و اصول حسابداری منظم، درج و ارزیابی اقلام حسابات اختتامیه به اساس قواعد مروجه جهانی از قبیل ستندرد حسابداری بین المللی³، ستندرد گزارش مالی بین المللی⁴ و قواعد حسابداری و حسابدهی موسسات اسلامی⁵. باید تعبیرات مقررات و قواعد متذکره برای فهم بیشتر علاقمندان و غرض جلوگیری از سوء تفاهات، لوایح جداگانه تدوین گردد. دوم - در صورتی که اصلاح آوری لازمه در اصولنامه های تجارت و مالیات بر عایدات افغانستان در حال حاضر و یا در آینده ئی قریب توأم بامشکلات باشد، می توان از طریق اصدار احکام و فرامین، استفاده از مقررات و قواعد ذکر شده ئی بین المللی را برای موسسات ذیعلاقه الزامی اعلان کرد.

² در باره لزوم تغییرات اصولنامه تجارت افغانستان پیشنهاد جداگانه در کتاب «محاسبه مالی دوحانبه» که از طرف نویسنده تحریر شده است و در سال 1990 به حمایه مرکز پالیسی تحقیقاتی پوهنتون کابل به نشر رسیده و به دسترس موسسات عالی افغانستان قرار گرفته است.

³ International Accounting Standard (IAS)

⁴ International Financial Reporting Standard (IFRS)

⁵ Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institution, (AAOIFI)

طوری که یاد آوری شد بعضی تصدی های که از طرف موسسه بررسی و حسابرسی KMPG و شعبات پاکستانی و هندی (موسسات بین المللی حسابرسی) مورد بررسی قرار گرفته و گزارش های حسابات اختتامیه این تصدیها را ترتیب داده اند، از قواعد IAS و IFRA استفاده نموده اند. طبق قواعد این ستندرد ها در ارزیابی اقلام بیلاس از اصول ارزیابی به اساس Fair Value یا ارزش منصفانه یا ارزش عادلانه و حمایه علایق سرمایه گذاران استفاده می شود. «اصل احتیاط» و «اصل تشکیل ذخایر مخفی»، طوری که در آلمان و ممالک جامعه اروپائی مروج است، در قواعد متذکره⁶ به رسمیت شناخته نمی شود. بنابر باید در طرح اصولنامه مورد نظر و یا احکام مربوطه ارزش منصفانه (Fair Value) به وضاحت توضیح گردد که این ارزش تحت چه شرایط آفاقی تثبیت می شود تا عوامل انفسی در تثبیت این معیار ارزیابی رعایت نگردیده و باعث خساره به داینین نگردد، طوری که در ترتیب گزارش اقتصادی کابل بانک در سال 2009 توسط موسسه بررسی Fergusons با در نظر داشت ارزیابی به اساس ارزش منصفانه و مقررات بین المللی به عمل آمد، عایدات متوقعه پیشبینی شده نی هیأت عامل بانک مذکور در ارزیابی دارائی رعایت شد و معاملاتی احتکاری آن بانک که بعداً باعث خساره زیاد دارائی کابل بانک شد نادیده گرفته شد.

2-4. استفاده از امکانات بالقوه بازار سرمایه

برای وضاحت موضوع لازم است تا بازار پولی و بازار سرمایه که برای دوران منابع پولی دارای اهمیت می باشند طور خلاصه معرفی شوند. در بازار پولی عرضه و تقاضای وسایل نقدینه در بازار پولی بین بانک ها به عمل می آید، طوری که در این بازار مازاد دارائی نقدینه نی بانک ها عرضه شده و غرض تأمین سیالیت کوتاه مدت مورد تقاضای موسسات متذکره قرار می گیرد. ناگفته نماند که اعطای قرضه بین بانک بانک به اساس نرخ روز LIBOR⁷ عقد می شود.

در بازار سرمایه تجمع و تشکل پس اندازهای واحد های اقتصادی و سرمایه و سوق آن به تصدیهای اقتصادی غرض سرمایه گذاری برای تولید و آمدگی محصولات مصرفی و تولیدی نقش بارز دارند. برعکس بازار پولی در بازار سرمایه مدت بندش منابع مالی دراز تر می باشد. بازار سرمایه به دو دسته تقسیم می شوند: بازار متشکله سرمایه مانند بورس و بازار ثانوی و غیر متشکله مانند صرافی ها یا (Secondary Market) و یا به عبارت دیگر معاملات اسناد بهادار بین بانکها، صرافی ها و مشتریان.

هر دو بازار در اقتصاد قرضه دارای اهمیت بوده و قنناً فوقتاً بین آنها ارتباط نزدیک وجود دارد⁸. در افغانستان فعالیت های بازار پولی و سرمایه طوری که در بالا تذکر رفت وجود ندارد. اما از فعالیت هر دو بازار در نظام های بانکداری اسلامی و بانک داری متعارف یا مروج در اقتصاد قرضه کشور صرف نظر شده نمی تواند و باید در احیای آن توجه خاص به عمل آید. طبق قانون بانکداری در افغانستان بانکهای تجاری مکلف اند ذخیره اقلی (الزامی) خویش را به دافغانستان بانک به امانت بگذارند تا برای تسویه انتقالات پولی مشتریان بین البانکی مورد استفاده قرار گیرد. چون اکثر بانک های تجاری افغانستان برای حفظ سیالیت معاملات روز مره دارای وسایل نقدینه نی کافی می

⁶ قانون تجارت آلمان، تصدی های اقتصادی را مکلف می سازد تا ارزیابی اقلام بیلاس را مطابق به اصول احتیاط، تحقق یابی و حمایه داینین انجام دهند. اساس اصل احتیاط در ارزیابی اقلام بیلاس اصل تحقق یابی می باشد. طبق اصل تحقق یابی تصدی نباید مفاد متوقعه یا منظره را که تا حال تحقق نیافته اند (در حسابات اختتامیه سال حسابی ختم شده)، در ارزیابی رعایت کند. اما تصدی غرض حمایه داینین ضرر متوقعه را باید در حساب مفاد و ضرر سال معاملاتی رعایت کند. با رعایت این اصول ذخایر مخفی که در اثر رعایت پائینترین قیمت (مقایسه ارزش روز با ارزش دفتری یا خرید منفی کاهشات) و یا در اثر فروش دارائی مربوطه در آینده، مفاد (ذخیره منفی) به وجود می آید. در این حالت تصدی می تواند این مفاد را به حیث مفاد بی طرف در حساب مفاد و ضرر معامله نماید. در حقیقت تشکیل ذخایر مخفی سرمایه شخصی را تقویه و ارزش سرمایه شخصی را بلند می برد و خطر ممنکه را جبران می کند. این موضوع در کتاب تحلیل بیلاس که مشترکاً بایکی استادان پوهنی اقتصاد کابل تحریر شده و آماده چاپ می باشد، مفصلاً مورد مطالعه قرار گرفته است.

London Inter Banking Rat⁷ که در بانک های اسلامی در معاملات صکوک هم مورد استفاده قرار می گیرد

⁸ ر.ک. به دکتر محمد تقی، سیدضیاء الدین کیاء الحسینی، میثم حقیقی، چگونگی ارتباط بازار بانک ها با بازار سرمایه در چارچوب نظام بانکداری بدون ربا، در فصل نامه علمی و پژوهشی جستار های اقتصادی ایران 1392 صفات 41-65

باشند، پس ضرورت به اخذ قرضه کوتاه مدت از سایر بانک ها غرض تعادل سیالیت دیده نمی شود. این طرز العمل بانک های تجاری از یک طرف مانع خلق پول کتبی (دارائی های روبرویی) می شود که به رشد اقتصاد قرضه کشور صدمه می رساند و از جانب دیگر بالای تقاضای سرمایه دورانی (Working Capital) تصدی های اقتصادی تأثیر منفی وارد می کند. قابل یاد دهانی است که نرخ قرضه دورانی بانک برای موسسات اقتصاد فوق العاده بلند می باشد (18% و یا بلند تر از آن). شاید این نرخ بلند در قرضه های تجاری که مفاد بلندتر در آن متصور است، اقتصادی باشد، اما برای سایر رشته های اقتصادی (خاصاً صنایع و زراعت) بلند می باشد که قیمت تمام شد محصولات وطنی را بلند می برد و این در حصه خود بالای تقاضای مستهلکین بی تأثیر مانده نمی تواند و بالاخره قدرت رقابت محصولات داخلی را در مقابل محصولات خارجی تضعیف می سازد و باعث می شود تا مستهلکین کشور تولیدات خارجی را ترجیح می دهند.

مشکلی که در این راستا در اکثر ممالک اسلامی وجود دارد، عبارت از منع اخذ ربا در معامله قرضه کوتاه مدت بین البانکی می باشد. در سیستم بانکداری مروجه ربی که در قرضه کوتاه مدت سنجش می شود، طوریکه در بالا اشاره شد، گرایش به نرخ LIBOR, FIBOR و EURIBOR دارد که نظر به میعاد قرضه متحول می باشد. اما چون در ممالک اسلامی قرضه حسنه یک امر ضروری است، بناءً بانک های اسلامی از این ناحیه در برابر بانکهای مروجه به مشکل رقابتی قرار دارند. در بعضی ممالک عربی خاصاً بحرین برای ایجاد بازار پولی برنامه ئی روی دست است که طبق آن مشکل ربح را از طریق تثبیت یک حق الاجرت که مطابق به شریعت اسلامی باشند، بر طرف نمایند. بعضاً پیشنهاد می شود که این نرخ حق الاجرت (جبران مصارف اداری بانک) به LIBOR عیار شده می تواند. اگر این موضوع مهم از طرف شورای اسلامی بین المللی پذیرفته شود، بانک های افغانی می توانند هم از این وسیله استفاده نمایند و در معاملات بانکداری افغانستان یک تحول اساسی به وجود آورند که در پائین آمد فیصدی نرخ ربح قرضه کوتاه مدت (18%) ممد واقع خواهد شد.

جمع آوری پس انداز های اقتصادی و سوق آن در سرمایه گذاری به صورت عموم و خاصاً به ارتباط نشر اسناد قرضه اسلامی یعنی صکوک در افغانستان که آنرا به حیث منبع مالی بانکهای انکشافی مهم تعریف کردیم، ایجاب می نماید تا بازار سرمایه در کشور به وجود آمده و فعالانه از آن استفاده شود. چون در افغانستان در حال حاضر یک بازار سرمایه متشکله (بورسه) وجود ندارد، پس لازم است تا با استفاده از بازار غیر متشکله (در صرافی ها) و یا بازار ثانوی بین بانک های تجاری به تدریج در انجام معاملات صکوک تلاشهای مصرانه انجام داده شود. مزید بر آن امکانات آتی برای استفاده از صکوک اسلامی به حیث منابع مالی بانکهای انکشاف زارعتی افغانستان، بانک انکشاف صنعتی افغانستان، باتک رهنی و تعمیراتی و بانک انکشاف صادرات افغانستان، وجود دارد. فعال ساختن دوباره بانک های متذکره به حیث بانک های اسلامی تأدیه سرمایه و دارائی آنها از طرف دولت و پشتیبانی تجاری بانک.

(1) **انفاذ لوايح ضروري از طرف د افغانستان بانک:** د افغانستان باید برای نشر و خرید و فروش صکوک اقدامات ذیل را در صورتی که تاحال انجام نداده باشد، اتخاذ نماید:

(1) ترتیب لایحه در باره نشر معاملات خرید و فروش صکوک بین صرافی ها، بین بانک ها، بین بانکها و صرافای ها و بین بانکها و مشتریان بانکی (پس انداز کنندگان و سرمایه گذاران)، تثبیت اجزای دارائی های مشخص یا سید دارائی (Underlying Asset)، معیارات تثبیت منفعت صکوک و طرز تجویز آن از طرف شورای شریعت.

(2) ترتیب لایحه تعریف شرکت هدفی یا به منظور خاص (Special Purpose Vehicle, SPV)، وظایف، صلاحیت و مسؤولیت آن، ترتیب لایحه شورای عالی شرعی بانک های اسلامی افغانستان، تعریف شایستگی مسلکی، وظایف، صلاحیت ها و مسؤولیت آن.

(2) **خرید و فروش صکوک توسط بانکها:** چون سند صکوک، ملکیت مالک را باندازه ارزش اسمی آن در دارائی مشخص یا سید دارائی، تشکیل میدهد، پس این سند باید در بین بانکهای افغانستان و بین بانکها و صرافی ها و مشتریان بانکی قابل معامله باشند.

(3) **د افغانستان بانک باید طبق سیاست بازار باز خود از خرید و فروش صکوک به حیث ابزار سیاست پولی استفاده نماید.**

(4) **د افغانستان بانک باید زمینه معاملات سایر اسناد بها دار را هم به تدریج در بین بانکهای معاملاتی افغانستان میسر سازد.**

3-4 موضوع مالیه دهی و اندازه آن در معاملات صکوک باید توضیح شود.

د پانوی شمیره: له 5 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولی

4-4 آموزش کارمندان

برای اینکه در انجام معاملات صکوک سکتگی بوجود نیاید، باید کارمندان فنی بانک و اعضای شورای اسلامی بانک در معاملات بانک اسلامی و صکوک تحت آموزش قرار گیرند. این برنامه آموزشی باید یک مدت دراز تر و به کتگوری های متعدد (آموزش اشخاص فنی اجرایی مانند کارمندان اداری، تخنیک و نظارتی، آموزش منجمت متوسط به حیث آمرین شعبات، آموزش اشخاص مسلکی برای کارهای های استراتژیکی مانند پلان گذاری، تشکیلات یا سازماندهی، کنترول داخلی ونظارت و بالاخره آموزش مدیران بلند رتبه به شمول رؤسا و معاونین بانکها، ناشرین و شرکت های هدفی یا SPV. مزید بران زمینه آموزش دایمی برای توسعه معلومات جدید و روز مره) پلان گذاری شود آموزش کدر فنی باید مطابق به موازین بین المللی (خاصاً شعبه آموزش AAOIFI Accounting and Aditing Organisation for Islamic Financial Stitutions) و به اساس تجارب اکادمی های بانکداری سایر ممالک اسلامی به عمل آید. استادان این مراکز تربیوی باید دارای دانش و فهم بانکداری باشند، تا نشود اشخاص غیر فنی و بی کفایت موفق به اخذ تصادیق ماشینی (طوری که فعلاً در قسمت ماستری بانکداری وجود دارد) شود. برای این که نشر صکوک و شرایط چهارگانه فوق الذکر مطابق به نیازمندی و شرایط اقتصادی و اجتماعی افغانستان تطبیق شده بتواند، باید یک ستراتیژی معقول پنجساله طرح شود که در آن چهارچوب تأسیس بانک های انکشافی، نشر، عرضه و باز پرداخت صکوک، طرز محاسبه منفعت و قیمت تمام شد و منفعت صکوک (برای بانکهای قرضه دهنده و برای سرمایهگذاران)، طرز محاسبه و منفعت و قیمت تمام شد منفعت بانکی های انکشافی، طرق فروش و بازار یابی صکوک و چگونگی اجزای Underlying Asset یا دارائی حقیقی و یا سبد دارائی که اساس پیشتوانه صکوک قرار می دهند، جداً رعایت گردد. مزید بران باید در این ستراتیژی اصلاحات مقررات حسابداری منظم، ترتیب، درج و ارزیابی اقلام حسابات اختتامیه در اصولنامه های تجارت و تعلیماتنامه مالیاتی افغانستان طرح گردد. بالاخره این ستراتیژی شامل یک تقسیم اوقات باشد که اقدامات متذکره در اوقات معینه تثبیت شده و تحقق پذیر باشد.

5 - نتیجه گیری

سیستم بانکداری افغانستان در زمان 13 سال جمهوریت اسلامی افغانستان بنابربر مدیریت ناقص طوری شاید باید وظیفه خود را در انکشاف اقتصادی افغانستان انجام نداده است. بحران کابل بانک به رونق کسب شده ئی سیستم بانکی افغانستان صدمه شدید رساند و موجب بی اعتمادی مشتریان داخلی و خارجی و اهالی افغانستان گردید. بانکهای انکشافی افغانستان که باید تسهیلات لازمه را برای غرض اعطای قرضه های مناسب به کسبه کاران، زراعین، صادرات و تعمیرات فراهم می کردند، منحل گردیدند. بانکهای انکشافی باید دوباره تأسیس شده و به فعالیت آغاز نمایند. برای این که هدف اصلی این بانکها که عبارت از فراهم آوری تسهیلات قرضه های مساعد و ارزانتر به رشته های اقتصادی صنایع، زراعت، صادرات و تعمیرات می باشد، باید منابع سرمایه گذاری آنها جستجو شود. که در پهلوی نشر صکوک یا اسناد قرضه اسلامی، قرضه های دراز مدت با ربح بانک انکشاف اسلامی بانک انکشاف آسیائی و بانک انکشاف بین المللی مهمترین منابع مالی بانکهای انکشافی را تشکیل میدهند.

در حالت فعلی جمیع بانک های اسلامی ممالک از هر ابزار یاد شده استفاده میکنند. از سال 2001 به این طرف نشر صکوک (در ممالک اسلامی و غیر اسلامی) رو به افزایش بوده که در سال 2015 حجم صکوک را در سرتاسر جهان به بیش از یک هزار میلیارد دالر تخمین میگردد.

امکان نشر صکوک در افغانستان هم وجود دارد، شرایط اساسی آن موجودیت قوانین ولوایح مربوطه، امنیت، مجادله به فساد داری و ساختمان اساسی بنیادی بانکهای انکشافی و موجودیت کارمندان مسلکی می باشند. کم توجهی در شرایط یاد شده بی اعتمادی را در برابر سیستم بانکداری بیشتر ساخته و فرار سرمایه را که پتتسایل منابع مالی بانکها می باشد، تزئید می بخشد.

تأسیس بانکهای انکشافی داری اثر ضریبی (multiplicities effect) در سایر رشته های اقتصاد، استخدام و رشد می باشد و امکانات استفاده از منابع پونتشیال مالی را، طوریکه در بالا توضیح گردید، میسر می سازد. استفاده از اقدامات یاد شده در حال حاضر نظر به مشکلات فعلی افغانستان، کار ساده نبوده یک جنبه تیوریکی یا نظری می باشد؛ اما نویسنده امیدوار است که روزی این تیوری محض به عمل پیاده شود. به اساس همین امید واری نویسنده اقدام به تحریر این نوشته کرد. و من الله التوفیق